

Programma 3 Water en bodem

Provincie Noord-Brabant

Inleiding

Hittegolven, droogte, natuurbranden, PFAS, drinkwaterbeschikbaarheid: water, bodem en klimaatadaptatie staan volop in de actualiteit. Met het Regionaal Water- en Bodemprogramma werken we aan deze opgaven, waarvan de uitvoering grotendeels op koers ligt. Wel is duidelijk geworden dat voor een deel van de KRW-opgaven de realisatie doorloopt tot en met 2028 en daarna, waardoor niet alle oorspronkelijke doelstellingen in 2027 worden bereikt. De werkzaamheden vanuit Water en Bodem dragen bij aan een bredere transitie: hoe maken we Brabant toekomstbestendig? Waterveiligheid, -kwaliteit, -beschikbaarheid (drinkwater/droogte) en bodemvitaliteit zijn grote maatschappelijke opgaven op zichzelf én raken direct aan andere grote opgaven: klimaatadaptatie, natuurherstel, landbouwvernieuwing, energietransitie en de woonopgave.

Met de maatregelen op basis van het [Regionaal Water- en Bodemprogramma 2022-2027](#), de [KRW-impuls Brabant](#) en de Aanpak Landelijk Gebied zetten we, in navolging van het bestuursakkoord '[Samen maken we Brabant!](#)', alles op alles om bij te dragen aan de KRW-doelen voor Brabant voor 2027 en daarna.

Onze doelen op het gebied van klimaatbestendigheid, schoon en voldoende water en een vitale bodem zijn onmisbaar voor de gezondheid van mens en natuur, voor een duurzame toekomst voor (landbouw)economie en samenleving en zodat Brabant beter bestand is tegen klimaatverandering.

In 2026 werken we door aan een robuust en klimaatbestendig water- en bodemsysteem, onder meer via de planvorming en realisatie van waterveiligheidsprojecten. Vanuit de gemeenten is er veel animo voor de [Subsidieregeling integrale actieplannen hitte Noord-Brabant](#). We werken aan het verbeteren van de zoetwaterbeschikbaarheid, inclusief het borgen van de drinkwatervoorziening. Zo is het [Koersdocument Brabantbreed beregeningsbeleid](#) vastgesteld. Er is subsidie verleend aan De Waterbank, verbinder van vraag en aanbod van restwater, om het waterverbruik te verminderen. Daarnaast heeft de provincie het Manifest waterzuinige wijken onderschreven. Middels de [Statenmededeling Inzet provincie op drinkwaterbesparing](#) zijn uw Staten daarin meegenomen.

Via de [Statenmededeling Stand van zaken vaarwegbeheer](#) bent u geïnformeerd over het afronden van de inhaalslag baggeren en tevens aangegeven dat de toekomstige inzet op het in stand houden van de vaarwegen een grotere structurele inzet vergt.

Voor de realisatie van de voldoende en schoon water opgaven constateren we dat niet alle maatregelen voor 2027 kunnen worden uitgevoerd. Met de uitvoeringspartners is de looptijd verlengd tot en met 2028 en zijn de streefwaarden tot en met 2028 geactualiseerd. En we werken eind 2026 toe naar een nieuwe Koepelovereenkomst met de waterschappen voor de periode 2028-2033.

Momenteel werken we aan de voorbereiding van de provinciale inzet op het Deltaprogramma Zoetwater 3^e fase (2028-2033) en op het Gebiedsprogramma Zuidwestelijke Delta.

Ondertussen gaat de uitvoering door, bijvoorbeeld via de start van [drinkwaterlandschap Groote Heide](#) waar de komende jaren een waterbuffer van 300 miljoen liter wordt gerealiseerd. In het najaar wordt de samenwerkingsovereenkomst voor het project Water tussen Wal en Schelde getekend. Voor waterveiligheid verwachten we in het najaar het financieringsvraagstuk en daarmee de voortgang op het project Lob van Gennep vlot te trekken. Daarnaast lag het [programma Howabo](#) ter inzage in aanloop naar vaststelling eind 2026.

We werken aan de kwaliteit van bodem, grondwater, oppervlaktewater en zwemwater. Voor het bereiken van een vitale bodem worden er via het project BodemUP door 1.750 deelnemers op meer dan 35.000 hectare landbouwgrond maatregelen genomen. Daarnaast werken we richting eind 2026 aan een gecombineerd vervolg van de projecten BodemUp en Schoon Water voor Brabant voor de periode 2028-2033.

Naast de realisatie van het Regionaal Water- en Bodemprogramma (RWP) 2022-2027 vraagt de voorbereiding, inclusief financiering, van de planperiode 2028-2033 onze aandacht. Begin 2027 is het ontwerp Regionaal Water- en Bodemprogramma 2028-2033 gereed voor inspraak.

Milieu:

De uitvoering van de diverse bodem saneringsprojecten (drugsafval, diffuus Lood en PFAS) loopt op schema.

Wat willen we bereiken?

Voldoende Water

Indicatoren:

- De grondwatervoorraad is op orde en stabiel op termijn: Grondwaterstand en stijghoogte in de grondwaterlichamen voldoet aan de norm (uiterlijk 2027 moeten beide grondwaterlichamen voldoen, 1 voldoet momenteel niet).
- Voldoende grondwater voor de natuur: Areaal natte natuurplek dat niet langer verdroogd is (uiterlijk 2027 is 12.000 ha NNP niet langer verdroogd).
- Voldoende (grond)water voor de bereiding van drinkwater voor openbare drinkwatervoorziening (gehele verzorgingsgebied kan zonder problemen worden bediend).

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Op basis van de huidige toestand van het grondwatersysteem (diepe grondwaterlichaam Maas Slenk diep en ondiepe grondwaterlichaam Zand Maas) en de aanhoudende verdroging is het niet aannemelijk dat alle doelstellingen voor voldoende water voor natte natuur in 2027 worden gehaald.

De drinkwatervoorziening is momenteel gegarandeerd, maar met de verwachte toename van de drinkwaterbehoefte door groei van economie, bevolking en door klimaatverandering komt deze, zonder aanvullende maatregelen (aanvullende bronnen, (drink)waterbesparing) verder onder druk te staan.

Wat gaan we daarvoor doen?

Voldoende drinkwater

Indicator	2026	2027	2028	2029
<i>Voortgang realisatie aanvullende bronnen:</i>				
Kruisland	Projectbesluit ter inzage	Projectbesluit definitief	Operationeel	Operationeel
Brak grondwater	Pilotfase	Opschaling naar productie	Opschaling naar productie	Opschaling naar productie (t/m 2030)
Zeewater	Start pilotfase	Pilotfase	Pilotfase	Pilotfase
Toename volume aan drinkwater (m3/jaar) beschikbaar door aanvullende bronnen			3,5 mln	8,5 mln (2030) 18,5 mln (2035)
<i>Vermindering verbruik drinkwater:</i>				

Zakelijk gebruik (mln. m3) (*)				14 (2035 e.v)
Huishoudelijk gebruik (lpppd) (**)	125-120	125-120	125-120	100 (2035 e.v.)

(*) Referentie (periode 2015-2019) industrieel-grootzakelijke klanten (>100.000 m3/jaar): 18 miljoen m3.

(**) Referentie (periode 2015-2019) huishoudelijk gebruik in liter per persoon per dag (lpppd): 128 lpppd.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De voortgang op de procesindicatoren is conform planning. Het ontwerp-projectbesluit Kruisland ligt eind 2026 ter inzage. Dit najaar ontvangen uw Staten een Statenmededeling over circulair watergebruik in de

industrie.

Verdrogingsaanpak natte natuurparels

Indicator	2026	2026	2026
Hectares binnen natte natuurparel waarin maatregelen voor het vasthouden van water zijn getroffen (cumulatief) (KRW doelstelling 12.000 ha in 2027)	1.500	4.600	6.800

* Eind 2027 wordt het geactualiseerde Regionaal Water en Bodemprogramma 2028-2033 vastgesteld, waarin ook de indicatoren en streefwaarden worden bepaald die vervolgens worden verwerkt in de Begroting 2028.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De streefwaarden zijn aangepast op basis van overleggen met de waterschappen over de realistische ramingen tot en met 2028. In 2026 van 2.000 ha naar 1.500 ha, 2027 van 9.600 ha naar 4.600 ha en 2028 van 0 ha naar 6.800 ha. Er zijn diverse lopende projecten die niet in 2027 tot realisatie komen, maar pas in 2028 gerealiseerd worden. Ze zijn wel reeds beschikt, vandaar dat het jaar 2028 nu ook is ingevuld voor een realistische inschatting. Daarnaast voeren we in 2026 gesprekken met de vier waterschappen over de inzet en ambitie in de volgende planperiode, die in de waterbeheerprogramma's van de waterschappen en in het Regionale Water- en Bodemprogramma voor de periode 2028-2033 verankerd gaan worden.

Zuidwestelijke Delta en Geopark Peelhorst en Maasvallei

Indicator	2026	2027	2028
Project Roode Vaart	Verkenning fase 2	Plan fase 2	Realisatie fase 2
Voortgang Geopark Schelde Delta	Financiële bijdrage	Financiële bijdrage	

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Roode Vaart

De Raad van Arbitrage bij Bouwgeschillen heeft in april 2025 uitspraak gedaan in het juridisch geschil tussen de bouwcombinatie en gemeente Moerdijk met betrekking tot het heropenen van de Roode Vaart. Dit jaar is de planfase gestart om tot een definitieve invulling van de permanente voorziening te komen bij de inlaat van de Roode Vaart in het centrum van Zevenbergen. Dit bevindt zich in de verkenningsfase, naar verwachting zijn in 2027 de resultaten hiervan bekend en worden mogelijk nieuwe samenwerkingsafspraken gemaakt om tot realisatie te komen.

Geopark Schelde Delta

In 2026 wordt een vervolg gegeven aan het beheer en ontwikkeling van het Geopark Schelde Delta conform /het jaarprogramma. Daarnaast is een start gemaakt met de ontwikkeling van het Mobiel Deltarium, als onderdeel van het Interreg programma (Be)Leefbare Schelde, dit project wordt in 2027 opgeleverd. Er is een start gemaakt met de verkenning van de overdracht van rechten en plichten van provincie Noord-Brabant naar de West-Brabantse gemeenten.

Wat willen we bereiken?

Schoon Water

Indicatoren:

Basis op orde: alle oppervlaktewateren en het grondwater voldoen aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water in 2027. (bevat verplichte indicator BBV: % van de waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit)

- Alle fysische, biologische en chemische parameters zijn op orde voor zowel de KRW-oppervlaktewateren als de overige oppervlaktewateren.
- Het grondwaterlichaam verkeert in een goede chemische (grondwater)toestand;
- Er vindt geen trendmatige achteruitgang van de (grond)- waterkwaliteit plaats

Verminderde inbreng stoffen:

- De inbreng van antropogene stoffen en stoffen die expliciet in de KRW genoemd zijn wordt voorkomen en beperkt. Dit geldt voor alle gevaarlijke stoffen, ook als er momenteel nog geen waternormen voor zijn, zoals voor PFAS, bestrijdingsmiddelen, medicijnresten en plastics.

Grondwater voor menselijke consumptie is blijvend beschermd:

- Bronnen openbare drinkwaterwinningen zijn op orde.

Deze indicatoren dragen bij aan de provinciale doelstelling om '3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander'.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De waterkwaliteit voldoet op veel locaties nog niet aan alle wettelijke normen. Samen met de waterschappen De Dommel, Aa en Maas en Brabantse Delta voeren we de KRW-impuls Brabant uit: een pakket aanvullende maatregelen om de waterkwaliteit verder te verbeteren, bovenop de bestaande inzet voor de KRW. De opgave is groter dan de huidige maatregelen kunnen oplossen. Het is zeer waarschijnlijk dat Nederland – en ook Noord-Brabant – in 2027 nog niet aan alle KRW-doelen voldoet.

De resultaten van de meetronde grondwaterkwaliteit in 2024 laat zien dat de aanwezigheid van milieuvreemde stoffen in het grondwater nog steeds hoog is. In bijna alle meetpunten worden één of meer milieuvreemde stoffen aangetroffen, waarvan de grootste normoverschrijdingen gevonden worden in de stofgroepen bestrijdingsmiddelen en PFAS.

De huidige monitoringsgegevens laten zien dat PFAS breed worden aangetroffen in het grondwater. Naar verwachting voldoet de algemene chemische toestand van het grondwater in Noord-Brabant in 2027 niet aan de Europese normen voor PFAS die vanaf 2027 gaan gelden voor de KRW en de grondwaterrichtlijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Schoon grondwater

Indicator	2026	2027	2028
Percentage deelnemers aan Schoon Water voor Brabant 2024-2026 in de 11 meest kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden (blijvende inspanning nodig) (*)	80%		

** In afwachting van het vervolg Schoon water voor Brabant 2024-2026 is geen streefwaarde opgenomen in 2027 e.v.*

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Het percentage deelnemers in de 11 meest kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden bedraagt circa 80%. In 2026 is ingezet op het intensiveren van de aanpak bij bestaande deelnemers. Daarnaast is gewerkt aan een voorstel voor de integratie van het project Schoon Water voor Brabant met BodemUp. Het gezamenlijke projectplan voor BodemUP en Schoon Water wordt naar verwachting eind 2026 opgeleverd.

Schoon oppervlaktewater

Indicator	2026	2027	2028
-----------	------	------	------

Aantal kilometers (cumulatief) herstellde beken en krek en
Natuurvriendelijke oevers (Kaderrichtlijn Water doelstelling 610 km in 2027) 100 200 280 (*)

Aantal (cumulatief) opgeloste vismigratieknelpunten (KRW-doelstelling 232 stuks in 2027) 80 120 140 (*)

* Eind 2027 wordt het geactualiseerde Regionaal Water en Bodemprogramma 2028-2033 vastgesteld, waarin ook de indicatoren en streefwaarden worden bepaald die vervolgens worden verwerkt in de Begroting 2028.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Op basis van de actuele planning is het niet waarschijnlijk dat de KRW-streefwaarde voor 2027 volledig

wordt gerealiseerd . Daarom staat deze indicator op oranje. De streefwaarden zijn aangepast op basis van overleggen met de waterschappen over de realistische ramingen tot en met 2028. Ten aanzien van herstellde beken, krek en Natuurvriendelijke oevers zijn de streefwaarden in 2026 aangepast van 150 km naar 100 km, 2027 van 328 km naar 200 km en in 2028 van 0 km naar 280 km. Ten aanzien van opgeloste vismigratieknelpunten zijn de streefwaarden aangepast in 2026 van 100 stuks naar 80 stuks, 2027 van 160 stuks naar 120 stuks en in 2028 van 0 stuks naar 140 stuks.

Er zijn diverse lopende projecten die niet in 2027 tot realisatie komen, maar pas in 2028 gerealiseerd worden. Ze zijn wel reeds beschikt, vandaar dat het jaar 2028 nu ook is ingevuld voor een realistische inschatting. Daarnaast voeren we in 2026 gesprekken met de vier waterschappen over de inzet en ambitie in de volgende planperiode, die in de waterbeheerprogramma's van de waterschappen en in het beleidskader voor de periode 2028-2033 verankerd gaan worden.

De pilot voor het her- en bezien van de omgevingsvergunningen voor indirecte lozingen waarvoor de provincie het bevoegde gezag is, vordert. Eind 2026 wordt, op basis van deze pilot, de aanpak en benodigde capaciteit verder uitgewerkt en aan Provinciale Staten gerapporteerd via de Burap. Met een [Memo Gedeputeerde](#) zijn Provinciale Staten in april over deze voortgang geïnformeerd.

Schoon drinkwater

Indicator	2026	2027	2028	2029
<i>Realisatie Uitvoeringsprogramma Drinkwaterwinningen: percentage maatregelen in uitvoering resp. gereed.</i>				
In uitvoering	50-75%	75-100%		
Gereed	25-50%	50-75%	100% + Nieuw Uitvoeringsprogramma	
Aantal grondwaterbeschermingsgebieden met aanvullend provinciaal beleid (cumulatief) (*)	0	14	14	14

** In alle 38 grondwaterbeschermingsgebieden geldt landelijke regelgeving m.b.t. gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten. Binnen de KRW-Impuls Brabant en het Actieplan Gewasbeschermingsmiddelen zijn mogelijke maatregelen onderzocht om emissiereductie van gewasbeschermingsmiddelen en nutriënten te realiseren. De ontwikkelingen in het landelijke Convenant Gewasbeschermingsmiddelen en de LVVN Kamerbrief 'Weer ruimte voor boer, natuur en bouw' zijn kaderstellend voor de eventuele noodzaak voor aanvullend provinciaal beleid.*

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Circa de helft van de maatregelen uit het Uitvoeringsprogramma Drinkwaterwinningen is gereed, de overige maatregelen zijn in uitvoering. De nieuwe gebiedsdossiers voor de drinkwaterwinningen zijn afgerond. In de tweede helft van 2026 wordt op basis van deze gebiedsdossiers gestart met het opstellen van het nieuwe uitvoeringsprogramma.

Ook het [onderzoeksrapport](#) van CLM naar de mogelijkheden van het sturen op gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in Grondwaterbeschermingsgebieden is opgeleverd ([zie nieuwsbericht](#)). Momenteel wordt gezien hoe dit een vervolg krijgt, ook in relatie tot de landelijke ontwikkelingen rond het terugdringen van gewasbeschermingsmiddelen.

Wat willen we bereiken?

Veilig Water

Indicatoren:

Brabant is beschermd tegen overstromingen en biedt Ruimte voor de rivier:

- Het percentage rivierenlandschap waar sprake is van sterke dijken in combinatie met een uitbreiding van de afvoercapaciteit.
- De regionale keringen zijn veilig. (100% voldoet aan de norm).

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De versterking van de dijken valt onder het Hoogwaterbeschermingsprogramma. Dit programma kent een planning tot 2050 om alle dijkversterkingsopgaven te realiseren. Binnen de lopende projecten, allen langs de Maas, wordt in Meanderende Maas rivierverruiming gerealiseerd. In de projecten Oeffelt, Lob van Gennep, Lith-Bokhoven, Howabo, WAD (Wilhelminakanaal, Amertak, Dongen) en Moerdijk-Drimmelen is rivierverruiming onderdeel van de verkenning en planuitwerking. De verwachting is dat door klimaatverandering de piekafvoeren van de rivieren toenemen waardoor er ook na 2050 een hoogwaterbeschermingsopgave blijft. Vanuit het voorzorgsprincipe worden vanuit het programma Ruimte voor de Rivier 2.0 dit jaar reserveringsgebieden aangewezen voor toekomstige rivierverruiming. In Noord-Brabant gaat het om een nieuw gebied in de gemeente Altena en bestaande reserveringsgebieden in de gemeenten 's Hertogenbosch en Land van Cuijk.

Alle verbeteropgaven voor de regionale keringen, die uit de laatste toetsronde uit 2019 voortvloeien, zijn gerealiseerd. Op dit moment wordt de volgende toetsronde voor de regionale keringen voorbereid.

Wat gaan we daarvoor doen?

Uitvoeren Deltaprogramma Maas

Indicator	2026	2027	
<i>Voortgang rivierverruimingsprojecten (MIRT fase)</i>			
• Meanderende Maas	Realisatie	Realisatie	Rea
• Oeffelt	Planuitwerking / Realisatie	Realisatie	Rea
• Lob van Gennep (*)	Planuitwerking	Planuitwerking	Rea

**Lob van Gennep is gelegen in Limburg en onderdeel van de drie Maaskoppelprojecten Meanderende Maas en Oeffelt die in het stroomgebied van Maas tussen Limburg en Noord-Brabant een waterstandsverlagend effect realiseren.*

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Meanderende Maas is in uitvoering, dit project verloopt conform planning. Binnen de projecten Oeffelt en Lob van Gennep is met de partners gewerkt aan een aanpak om de stap naar de volgende projectfase te kunnen zetten. Het proces hiervoor loopt, naar verwachting wordt de uitgewerkte aanpak voor beide projecten in het najaar van 2026 bekrachtigd. Landelijk staat de financiering van het HWBP onder druk door bezuinigingen bij het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en Rijkswaterstaat.

Toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen

Indicator	2026	2027	2028
<i>Km te herstellen regionale keringen door het waterschap: i.h.k.v. provinciale toezicht op uitvoering verbeterplannen waterschappen:</i>			
• Brabantse Delta			
• Aa en Maas	1(**)		34 (*)
• De Dommel			
• Rivierenland			(****)

** aanvullende opgave bij Waterschap Brabantse Delta bovenop de bestaande dijken ten aanzien van nieuwe dijk voor waterbergingsgebied met natuurontwikkeling langs de Mark en Drongelens Kanaal.*

*** Verbeteropgave naar aanleiding van onvoorziene omstandigheden.*

**** aan de hand van laatste toetsing spelen er bij de waterschappen Aa en Maas en De Dommel geen verbeteropgaven (alleen beheer en onderhoud). De volgende toetsingscyclus wordt in 2031 opgeleverd.*

***** Definitieve toetsingsrapportage verwacht, hierna is inzichtelijk hoe groot de verbeteropgave voor de regionale keringen is.*

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De verbeteropgaven naar aanleiding van de toetsing in 2019 zijn afgerond. Door de tussentijdse overdracht van RWS naar Waterschap Brabantse Delta van de keringen langs het Mark Kanaal en Drongelens Kanaal, zijn echter nieuwe verbeteropgaven in beeld gekomen. Deze worden meegenomen in het reguliere proces.

Er is een plan van aanpak opgeleverd met betrekking tot de nieuwe toetsingsronde van de regionale keringen. Deze toetsing is uiterlijk 2031 uitgevoerd, waarna met de waterschappen nieuwe verbeteropgaven voor de regionale keringen worden bepaald.

Ruimtelijke inbedding en goedkeuringsbevoegdheid GS bij versterking van primaire dijken

Indicator	2026	2027	2028	2029
Ravenstein-Lith (onderdeel Meanderende Maas)	Realisatie	Realisatie	Realisatie	Realisatie (t/m 2030)
Cuijk-Ravenstein	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie	Realisatie
Lith-Bokhoven	Verkenning/ Planuitwerking	Planuitwerking	Planuitwerking	Planuitwerking (t/m 2030)/ Realisatie (2031-2034)
Doeveren	Realisatie	Realisatie		
Moerdijk-Drimmelen	Verkenning / Planuitwerking	Planuitwerking	Planuitwerking / Realisatie	Realisatie (t/m 2031)
Willemstad- Noordschans	Verkenning	Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie (t/m 2032)
WAD (Wilhelminakanaal, Amertak, Dongen)	Voorverkenning	Voorverkenning	Voorverkenning	Voorverkenning
Geertuidenberg- Dombosch	Voorverkenning	Verkenning	Planuitwerking	Planuitwerking
Keizersveer Waalwijk	Voorverkenning	(Voor)verkenning	Verkenning	Verkenning / Planuitwerking
HoWaBo*	Planuitwerking	Verkenning / Planuitwerking	Planuitwerking/ Realisatie	Planuitwerking/ Realisatie
Vierlingsbeek-Cuijk			Voorverkenning	Voorverkenning
Beren van Woudrichem	Planuitwerking	Planuitwerking	Realisatie	Realisatie (t/m 2030)

Drongelens Kanaal*	Voorverkenning	Voorverkenning	Verkenning	Verkenning
Vught- Essche stroom- Sint- Michielsgestel*	Verkenning	Verkenning / Planuitwerking	Planuitwerking	Planuitwerking / Realisatie

* Verbetering regionale keringen met ruimtelijke inbedding en goedkeuringsbevoegdheid bij GS

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De dijkversterkingsprojecten van de primaire en regionale keringen verlopen volgens planning. Er wordt door de provincie Noord-Brabant in de verschillende projecten meegewerkt aan de verkenningfase, planuitwerking en realisatie om de ruimtelijke inbedding te begeleiden en waar mogelijk ruimtelijke kwaliteit toe te voegen. Bijvoorbeeld in Lith-Bokhoven waar door het Rijk Programmatiesche Aanpak Grote Wateren (PAGW) middelen zijn toegekend om de maatregelen GetijdeMaas, voor het project Howabo is het programma onder de omgevingswet door het waterschap ter inzage gelegd en is voor Doeveeren een goed en efficiënt planproces doorlopen, waardoor de uitvoeringsfase snel kon starten.

Wat willen we bereiken?

Vitale Bodem

Indicatoren:

In de agrarische beïnvloedingsgebieden rondom de prioritaire N2000 gebieden en natte natuurgebieden, in de voedingsgebieden voor strategische grondwatervoorraden, grondwaterbeschermingsgebieden en gebieden met verhoogd risico op uitspoeling van nitraat en afspoeling van fosfaat is de bodem vitaal en worden de normen voor de Kaderrichtlijn Water en Nitraatrichtlijn gehaald:

- de sponswerking voor water en voedingsstoffen is op orde: verliezen van voedingsstoffen naar het grond- en oppervlakte- water zijn minimaal en er is geen sprake meer van verdichting, zodat regenwater kan infiltreren;
- het gehalte aan organische stof is op zodanig niveau dat een gevarieerd bodemleven mogelijk is en meststoffen en water worden gebonden;
Streven: 100% van de landbouwbodems in 2050 vitaal, gekoppeld aan klimaat adaptieve inrichting en gebruik.

Ecologische principes nemen een centrale plaats in de agrarische bedrijfsvoering in:

- het aantal praktiserende boeren neemt toe.

Deze indicatoren dragen via een verbeterde (grond)waterkwaliteit bij aan de provinciale doelstelling van '3 gezonde levensjaren erbij voor iedere Brabander'.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Voor bodemvitaliteit zijn nog geen breed geaccepteerde normen beschikbaar waarmee de ontwikkeling van bodemgezondheid eenduidig kan worden vastgesteld. Daarnaast vergt herstel van bodemvitaliteit een meerjarige inzet en worden effecten pas na verloop van tijd zichtbaar. Hierdoor kan op dit moment nog onvoldoende worden vastgesteld of de doelstelling volledig op koers ligt. Om die reden is de doelstelling als oranje beoordeeld.

In oktober 2025 is door het Europees Parlement positief gestemd over de implementatie van de EU-Richtlijn Bodemmonitoring en Veerkracht (kortweg de Richtlijn Bodemmonitoring). De richtlijn verplicht alle Europese lidstaten een geharmoniseerd monitoringsysteem op te zetten voor bodemgezondheid. Met als doel in 2050 alle bodems in Europa gezond te krijgen. Elke lidstaat heeft tot 1 december 2028 om de Europese wetgeving te vertalen naar nationale wetgeving. In 2030 moet de eerste monitoringsronde uitgevoerd zijn.

Wat gaan we daarvoor doen?

Met agrarische ondernemers bodemverbeteringsmaatregelen doorvoeren in landbouwgebieden

Indicator	2026	2027
Aantal hectaren (cumulatief) landbouwareaal binnen BodemUP	35.000	36.000

** Eind 2027 wordt het geactualiseerde Regionaal Water en Bodemprogramma 2028-2033 vastgesteld, waarin ook de indicatoren en streefwaarden worden bepaald die vervolgens worden verwerkt in de Begroting 2028.*

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 streven we naar 425 nieuwe deelnemers aan BodemUP, per 30 april zijn er 374 nieuwe deelnemers gestart. Samen met de 1.380 boeren die reeds deelnemen, worden op meer dan 35.000 hectare landbouwgrond maatregelen uitgevoerd ter verbetering van bodem- en waterkwaliteit.

Organiseren kennisuitwisseling voor agrariërs

Indicator	2026	2027
Aantal deelnemers aan kennisuitwisseling op praktijklocaties	500	500

** Eind 2027 wordt het geactualiseerde Regionaal Water en Bodemprogramma 2028-2033 vastgesteld, waarin ook de indicatoren en streefwaarden worden bepaald die vervolgens worden verwerkt in de Begroting 2028.*

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

In 2026 zullen vanuit BodemUP 15 studiegroepen (8 tot 12 deelnemers per groep) worden georganiseerd, die twee maal samen komen, en 10 openbare kennisbijeenkomsten met circa 10 tot 20 deelnemers per bijeenkomst. Daarnaast zullen BodemUP deelnemers ook onder begeleiding van een bodemcoach het veld ingaan.

Wat willen we bereiken?

Klimaatadaptatie

Indicator:

- Brabant heeft in 2050 een klimaatbestendige en waterrobuuste inrichting: Brabant wordt klimaatbestendig en waterrobuust ingericht op basis van de leidende principes uit dit RWP. (100% in 2050)

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

Op de korte termijn liggen we op koers met de uitvoering van voorgenomen projecten. Op de lange termijn is het bereiken van het 2050 doel onzekerder. De klimaatverandering gaat sneller dan we verwachtten, zie de klimaatscenario's KNMI 2023.

Wat gaan we daarvoor doen?

Concrete aanpak in projecten en gebieden

Indicator	2026	2027	2028
Aantal medegefinancierde (uitvoerings)projecten gericht op klimaatadaptatie (cumulatief)	25	30	

* Eind 2027 wordt het geactualiseerde Beleidskader Regionaal Water en Bodemprogramma 2028-2033 vastgesteld, waarin ook de indicatoren en streefwaarden worden bepaald die vervolgens worden verwerkt in de Begroting 2028.

Kwaliteit (indicator)

Kwaliteit (toelichting)

De streefwaarde voor het aantal uitvoeringsprojecten in 2026 wordt gerealiseerd. Ook voor 2027 liggen we op koers. Enkele voorbeelden van gerealiseerde projectmijlpalen in 2026 zijn de uitgebreide [subsidieregeling voor hittestress](#), de [voucherregeling voor het vergroenen van bedrijventerreinen](#), de nieuwe samenwerkingsovereenkomst met de [Waterambassade](#) en het onderschrijven door de provincie van het [Manifest Drinkwaterzuiniger woningbouw](#). Naast de meerjarige samenwerking met Vlaanderen in het project Weerbaar Dommelland. Dit draait om beekherstel en het versterken van sponswerking van het landschap.

Bewustwording, samenwerking en verankering 'klimaatbestendig handelen'

Indicator	2026	2027	2028	2029
Een actueel uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Zuid-Nederland	1	1	(*)	(*)
Percentage provinciale programma's waarin klimaatadaptatie wordt verankerd	90%	100%	(*)	(*)

* Eind 2027 wordt het geactualiseerde Beleidskader Regionaal Water en Bodemprogramma 2028-2033 vastgesteld, waarin ook de indicatoren en streefwaarden worden bepaald die vervolgens worden verwerkt in de Begroting 2028.

Kwaliteit (indicator)**Kwaliteit (toelichting)**

Het uitvoeringsprogramma Klimaatadaptatie Zuid-Nederland loopt tot en met 2027 en is in 2025 geactualiseerd voor activiteiten van de werkregio's en die van en met de provincie, inclusief de eigen kennisomgeving. Onder meer uit het partner-evenement Expeditie 2100 in september 2026 volgen voornemens tot actualisatie voor de resterende looptijd van het programma.

De verankering van klimaatadaptatie in het provinciale beleid vergt een continue inspanning in de komende decennia. We verwachten dat er eind 2027 in elk (relevant) programma een vorm van borging van klimaatadaptatie-activiteiten heeft plaatsgevonden en dat er inzicht is wat in de periode daarna kan of moet gebeuren. Of dat voldoende is moet nog blijken, vandaar de oranje indicator.

Ontwikkelingen en onzekerheden

- Voor meerdere subsidie- en bijdrageregelingen is het lastig om de uitgaven precies te ramen. Vanuit verschillende regelingen worden vrijwel alleen grote subsidies verstrekt, waardoor het verlenen van een subsidie in het huidige of het volgende jaar groot verschil kan maken voor de realisatie in een bepaald jaar. Andere regelingen ontvangen soms laat in het jaar grote aantallen aanvragen waardoor onzeker is of alle subsidieaanvragen nog dit jaar beschikt kunnen worden. Deze onzekerheden spelen bijvoorbeeld bij de Subsidieregeling integrale actieplannen hitte Noord-Brabant, Bijdrageregeling water en bodem Noord-Brabant, Subsidieregeling water en bodem Noord-Brabant en de bijdrageregeling Aanpak Landelijk Gebied.
- In 2026 ervaren we via hittegolven en droogte de problemen die door klimaatverandering versneld worden. De frequentie van optreden van dit soort weersverschijnselen is onzeker en brengt risico's met zich mee. Het grootste financiële risico voor de Water en Bodem opgaven zit in het vertraagd realiseren van de KRW opgave en het financieel-juridische vraagstuk van eventuele nadeelcompensatie bij strengere regelgeving zoals aangekondigd in het Regionaal Water- en Bodemprogramma.
- We verwachten eind 2026 een Samenwerkingsovereenkomst Bakenbomen te ondertekenen met Rijkswaterstaat en regio-partners voor de ontwikkeling en beheer van de bakenbomen langs de Maas. Hieruit voortvloeiende financiële consequenties volgen mogelijk in 2026 en worden zonodig verwerkt bij de Slotwijziging 2026.

Financieel overzicht

Bedragen x € 1.000

3. Water en Bodem	Begroting t/m wijz. 3	Wijziging 4	Begroting t/m wijz. 4
Lasten	81.356	-29.446	51.910
Baten	36.597	-6.932	29.666
Saldo baten en lasten	44.759 N	22.514 V	22.244 N

